АНАЛІЗ СПОЖИВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЕПІЛЕПСІЇ В УКРАЇНІ

Коробова Є.С., Корж Ю.В., Олєйнікова Н.В.
Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна
socpharm@nuph.edu.ua

Пріорітетним питанням державної політики в сфері охорони здоров'я кожної країни залишається підвищення рівня доступності лікарських препаратів (ЛП), які використовуються у лікуванні соціально значущих патологій. Вагомою медичною і соціальною проблемою сьогодення постає епілепсія, що є одним з найбільш розповсюджених неврологічних захворювань. Так, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я розповсюдженість епілепсії в світі складає від 5 до 8 випадків на 1000 населення, а в країнах, що розвиваються, зазначений показник є вдвічі більшим. В Україні на початку 2018 р. було зареєстровано 52 482 хворих на епілепсію (0,12% від загальної чисельності населення), що відповідає рівню захворюваності 123,7 на 100 000 осіб.

Загальновідома проблема зростання показників поширеності епілепсії серед населення, обмежене державне фінансування сфери охорони здоров'я України та стрімкий розвиток світового фармацевтичного ринку вказують на необхідність раціонального вибору ЛП. Встановлення препаратів-лідерів за показниками продажів у кожному із сегментів ринку ЛП, зіставлення даних зі структурою поширеності захворювань, протоколами лікування й даними доказової медицини щодо ефективності препаратів надають можливість оцінити раціональність призначення конкретного ЛП при певній нозології.

Враховуючи вищезазначене, **метою** нашого дослідження стало визначення особливостей і тенденцій споживання ЛП для лікування епілепсії в натуральному та грошовому вимірах за 2016–2020 рр.

Для досягнення встановленої мети використовували наступні методи: логічний, системно-аналітичний, порівняльний аналіз та узагальнення інформації. В якості об'єктів дослідження були використані дані системи дослідження ринку «Фармстандарт» компанії «Моріон», а саме роздрібні продажі протиепілептичних препаратів (ПЕП) у грошових та натуральних вимірах за 2016-2020 рр.

За результатами ретроспективного аналізу споживання ЛП протягом 2016–2019 рр. встановлено, що обсяг роздрібного продажу ПЕП мав характерну тенденцію зростання як у кількісному, так і у вартісному показниках (таблиця 1). Разом з тим визначено, що у 2020 р. відносно 2019 р. відзначаються значні негативні зрушення динаміки продажів ПЕП у натуральному вимірі (темп приросту становив -3,87%), при цьому обсяги продажів даних ЛП у грошових показниках демонструють позитивний приріст, що складає +2,60%. На нашу думку, зазначений факт пов'язаний зі зростанням роздрібної ціни на ПЕП. Ситуація, що склалася, викликає занепокоєння та потребує проведення подальшого дослідження, оскільки значення показників захворюваності на епілепсію серед населення України збільшуються, а кількість реалізованих упаковок ПЕП значно скорочується. Слід зазначити, що у 2017 р. лідерами за темпами приросту ($Т_{пр}$) відносно обсягів проданих упаковок були ПЕП прегабаліну ($Т_{пр2017р.}$=133,24%),

у 2018 та 2019 рр. – лакозаміду ($Т_{пр2018р.}$= 837,47%; $Т_{пр2019р.}$=224,76%), та у 2020 р. – леветирацетаму ($Т_{пр2020р.}$=22,67%). Найбільший приріст обсягів продажів сегменту ринку, що досліджується, у грошовому еквіваленті, був зафіксований у 2018 р. та склав 32,96%. Лідируючі позиції серед ПЕП за обсягами продажів у грошових одиницях кожного року протягом 2017-2019 рр. займали ЛП лакозаміду, споживання яких збільшилося на 88,45% (у 2017р.), 866,32% (у 2018 р.) та 215,78% (у 2019 р.). У 2020 р. найбільшим приростом обсягів продажів відзначилися ЛП клоназепаму ($Т_{пр}$=30,38%).

Таблиця 1. **Динаміка показників темпу приросту роздрібних продажів ПЕП в Україні**

Темпи приросту продажів ПЕП	Період дослідження			
	2017р/ 2016р	2018р/ 2017р	2019р/ 2018р	2020р/ 2019р
-у натуральному вимірі	21,07%	18,56%	4,74%	-3,87%
-у грошовому вимірі	28,43%	32,96%	23,24%	2,60%

Аналіз темпів приросту роздрібних продажів в розрізі ЛП вітчизняного та іноземного виробництва показав негативні зміни динаміки споживання вітчизняних ЛП у натуральному та грошовому вимірах. Так, у 2020 р. кількість реалізованих упаковок вітчизняних ПЕП на ринку України зменшилась на 12,86%, а у грошових показниках – на 4,77%. Найбільший показник темпу приросту у 2020 р. серед вітчизняних препаратів продемонстрували ПЕП карбамазепіну ($Т_{пр}$ у натуральному вимірі склав -24,60%) та габапентину ($Т_{пр}$ у натуральних одиницях становив -22,85%, а у грошовому вимірі дорівнював -17,55%). Особливу увагу привертає факт відсутності протягом періоду дослідження на ринку України деяких ПЕП вітчизняного виробництва, насамперед ЛП кислоти вальпроєвої, що відповідно Міжнародним та Національному протоколам лікування визначені препаратами першої лінії для лікування епілепсії за всіма типами нападів. Разом з тим, результати дослідження фармацевтичного ринку України дозволили встановити незмінну протягом 2016-2020 рр. тенденцію зростання обсягів роздрібної реалізації ПЕП іноземного виробництва як у кількісному, так і вартісному показниках. Також доведено, що у грошовому еквіваленті вищезазначений показник характеризується значно більшим діапазоном зростання, ніж у натуральному, що вказує на значне збільшення роздрібної ціни ПЕП, та, як насідок, знижує їх доступність для населення.

Таким чином, результати проведеного дослідження фармацевтичного ринку України за показниками обсягів роздрібних продажів ЛП для лікування епілепсії вказують на негативну тенденцію зниження реалізації ПЕП вітчизняного виробництва відносно іноземного. Разом з тим, встановлено, що найбільший обсяг реалізації у грошових одиницях забезпечується ЛП іноземного виробництва, які на ринку складають 80% від обсягів загальної реалізації ПЕП за 2016-2020 рр. Встановлені факти свідчать про необхідність впровадження дієвих механізмів імпортозаміщення ПЕП, що на нашу думку, сприятиме забезпеченню населення країни ефективними, якісними та доступними ЛП для лікування епілепсії вітчизняного виробництва.